

SAŽETAK PRESUDE

RASHAD HASANOV I DRUGI PROTIV AZERBAJDŽANA OD DANA 7. LIPNJA 2018. GODINE ZAHTJEVI BR. 48653/13, 52464/13, 65597/13 i 70019/13

Uhićenje i pritvaranje aktivista optuženih zbog posjedovanja molotovljevih koktela nije bilo u skladu s Konvencijom

ČINJENICE

Podnositelji zahtjeva, četvorica azerbajdžanskih državljana, bili su članovi i suosnivači nevladine organizacije NIDA. Ova organizacija se bori za slobodu, pravdu, istinu i promjene u Azerbajdžanu pri čemu se služi nenasilnim metodama. U siječnju i ožujku 2013. godine u Bakuu je održano nekoliko mirnih prosvjeda zbog smrti vojnika u azerbajdžanskoj vojsci u neborbenim operacijama. Prosvjedi su organizirani putem društvenih mreža, a podnositelji zahtjeva aktivno su sudjelovali u njihovom organiziranju i provođenju. Netom prije jednog prosvjeda, Ministarstvo nacionalne sigurnosti (MNS) uhitilo je trojicu pripadnika NIDA-e zbog planiranja i poticanja na nasilje i građanski nemir. Nedugo nakon toga uhićeni su i podnositelji zahtjeva te su optuženi za kazneno djelo nedozvoljenog nabavljanja i davanja drugome u posjed (članovima NIDA-e) eksplozivnih tvari, odnosno Molotovljevih koktela. Optužnice protiv svih podnositelja zahtjeva bile su identične. NIDA je tvrdila da su uhićenja bila politički motivirana te da su imala za cilj ušutkati prosvjednike i stvoriti osjećaj straha među njima. Na zahtjev tužiteljstva, nadležni je sud protiv podnositelja zahtjeva odredio pritvor. U rješenju o određivanju pritvora, nacionalni sud je u odnosu na sve podnositelje zahtjeva koristio gotovo identične rečenice, iako su rješenja donijeli različiti suci i na različite datume. Podnositelji su se bezuspješno žalili protiv ovih rješenja kao i protiv daljnjih rješenja kojima im je pritvor produljen. Tvrdili su da je postupak protiv njih politički motiviran i da protiv njih nije bilo nikakvih dokaza.

PRIGOVORI

Oslanjajući se na članak 5. stavak 1. točka c) i 3. Konvencije, podnositelji zahtjeva su tvrdili da nije bilo osnovane sumnje da su počinili bilo koje kazneno djelo, te da sudovi nisu dali valjane razloge za produljenje njihovog pritvora.

Također su prigovorili na temelju članka 18. Konvencije navodeći da je njihovo uhićenje i pritvaranje imalo za cilj kazniti njihov politički i društveni aktivizam.

ODLUKA SUDA

Članak 5. stavak 1.

Sud je istaknuo da članak 5. stavak 1. Konvencije sadrži iscrpan popis dopuštenih iznimaka za lišenje slobode, koje se moraju tumačiti usko. Sukladno članku 5. stavku 1. (c), osoba može biti pritvorena samo u kontekstu kaznenog postupka, radi dovođenja nadležnoj sudbenoj vlasti kad postoji osnovana sumnja da je počinila kazneno djelo. Osnovana sumnja podrazumijeva postojanje činjenica ili informacija koje bi uvjerile objektivnog promatrača da je dotična osoba

možda počinila kazneno djelo. Pri ocjenjivanju osnovanosti sumnje, Sud mora utvrditi da su poštivana jamstva predviđena člankom 5. stavkom 1. točkom c) Konvencije. Slijedom toga, tužena država mora dostaviti određene činjenice ili informacije iz kojih Sud može zaključiti da je postojala osnovana sumnja da je uhićena osoba počinila kazneno djelo koje joj se stavlja na teret. Sud je nadalje ponovio da je postojanje osnovane sumnje da je uhićena osoba počinila kazneno djelo, preduvjet za zakonitost pritvora. Ista je potrebna kako u vrijeme uhićenja i prvotnog pritvaranja osobe, tako i u slučaju produljenja pritvora.

U predmetnom postupku, Sud je primijetio razne nedosljednosti i nedostatke u optužbama tužiteljstva. Tekst optužnica protiv podnositelja zahtjeva bio je identičan iako su iste podnesene u različitim razdobljima u ožujku i travnju 2013. godine. Nadalje, optužbe su potpuno proturječile zajedničkoj izjavi Tužiteljstva i MNS-a, prema kojoj su Molotovljeve koktele pripremili S.N., B.G. i M.N. (pripadnici NIDA-e), a ne podnositelji zahtjeva. Sud također nije mogao zanemariti činjenicu da odluke na temelju kojih su podnositelji optuženi nisu sadržavale nikakve informacije o izvoru od kojeg su podnositelji navodno pribavili Molotovljeve koktele, niti su istražni organi tijekom cijelog postupka dostavili ikakve podatke ili isprave u tom smislu. Sud je također primijetio da, unatoč nalazima vještaka prema kojem se dvadeset i dva Molotovljeva koktela pronađena u stanovima S.N. i B.G. nisu mogla smatrati eksplozivnim napravama, tužiteljstvo nije sukladno navedenom nalazu izmijenilo optužnice protiv podnositelja. Također, tužiteljstvo nije predočilo nikakve podatke ili dokaze iz kojih bi proizlazilo da su podnositelji zahtjeva imali bilo kakvu vezu sa predmetnim Molotovljevim koktelima. Povrh toga, domaći sudovi nisu preispitali postojanje osnova za pritvor povodom zahtjeva tužiteljstva za produljenje pritvora, što su bili dužni učiniti sukladno Zakonu o kaznenom postupku.

Slijedom navedenoga, Sud je utvrdio da tužena država nije udovoljila minimalnom standardu sukladno članku 5. stavku 1. (c) Konvencije zbog nedostatka osnovanosti sumnje potrebne za uhićenje i produljenje pritvora. Stoga je došlo do povrede navedenog članka.

Članak 18.

S obzirom na nedostatak osnovane sumnje protiv podnositelja zahtjeva i pozadinu predmeta, Sud je utvrdio da je ograničenje prava podnositelja zahtjeva iz članka 5., bilo vođeno prikrivenim motivom. Svoj zaključak Sud je utemeljio na činjenici da su postupci azerbajdžanske vlasti od samog početka bili usmjereni protiv NIDA-e. Naime, kaznena djela zbog kojih su najprije uhićeni S.N., B.G. i M.N. (pripadnici NIDA-e) a kasnije i podnositelji zahtjeva, bila su povezana s aktivnostima ove nevladine organizacije. Sud je također istaknuo da su azerbajdžanske vlasti okarakterizirale NIDA-ine aktivnosti kao ilegalne, bez ikakvih razloga i dokaza, i to samo nekoliko dana prije uhićenja podnositelja zahtjeva. Sud je odbacio tvrdnju Vlade da optužba nije bila politički motivirana jer podnositelji zahtjeva nisu pripadali oporbi. Podnositelji su bili članovi jedne od najaktivnijih organizacija mladih u zemlji, a njihovo uhićenje je uslijedilo nakon niza prosvjeda organiziranih od strane NIDA-e. Gledajući činjenice i okolnosti slučaja te izvješća međunarodnih organizacija u području ljudskih prava o represiji civilnog društva u Azerbajdžanu, Sud je utvrdio kako je uhićenje i pritvor podnositelja zahtjeva imalo za cilj ušutkati ih i kazniti zbog aktivnog sudjelovanja u radu NIDA-e. Budući da podnositelji zahtjeva nisu bili pritvoreni u svrhu propisanu Konvencijom, došlo je do povrede članka 18. u svezi s člankom 5. Konvencije.

❖ **PRAVEDNA NAKNADA**

20.000 EUR svakom podnositelju zahtjeva na ime neimovinske štete.

5.000 EUR prvom i trećem podnositelju zahtjeva zajedno, 3.000 EUR drugom podnositelju zahtjeva i 3.000 EUR četvrtom podnositelju zahtjeva na ime troškova i izdataka

Ovaj sažetak izradio je Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava. Sažetak ne predstavlja službeni dokument Europskog suda za ljudska prava te ne obvezuje taj Sud.

© *Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava.*